

**עין משפט**‏
נר מצוה

## נה:

**וְאִם** **לֹא** מוֹדֵדִין דָּה מן הקשט. לא מן הקשט ממש אלא ממקום שמתקצר צפנים ואין שם ד' אלפים דלא גרע מאילו ניטל אותו של מעלה ור"ח פירש עיר העשויה כקשט שאין מתקצר והולך: **נפש** שיש בו ד' אמות. גזי נפש הזכיר ד' אמות ולא דירה משום דסתמיה עשוי לדירה כדפ"ה וגזי גשר וקצר הזכיר דירה ומה שלא הזכיר ד' אמות לאו משום דסתמייהו ד' אמות דהא קצר סתמא לא הוי ד' אמות אלא כיון שהזכיר צית דירה כאילו הזכיר ד' אמות דפחות מד' אמות לא הוי דירה:

**לֹא צריכא להשלים**. פי' צקונטרס שהצנין לא הוי ד' אמות על ד' אמות והמערה משלימה לד' אמות ונראה לר"י דלרץ שיהא צנין רוצ ד' אמות ועוד יש לפרש להשלים דיש צנין ד' אמות וקאמר שמשלימה למערה ללרפה לצנין ואין מתחילין למדוד אלא מסוף המערה:

**כל עיר שאין בה ירק**. פי' לפי שניקט צוול ויכול לעסוק בתורה והא דלאמר צפ' תולין (שבת דף קמ:) צר צי רצ לא ליכול ירקא משום דגרייר משמע שגורס לו להוציא הרצה באכילת לחם התם מיירי צירק חי אבל מנושל טוב ומשציע צדצר קל: כאן

בית דירה ובית הכנסת שיש בה בית דירה לחזן ובית עבודת כוכבים שיש בה בית דירה לכומרים והאורוות והאוצרות שבשדות ויש בהן בית דירה והבורגנין שבתוכה והבית שבים הרי אלו מתעברין עמה ואלו שאין מתעברין עמה נפש שנפרצה משתי רוחותיה אילך ואילך והגשר והקבר שאין להן בית דירה ובית הכנסת שאין לה בית דירה לחזן ובית עבודת כוכבים שאין לה בית דירה לכומרים והאורוות והאוצרות שבשדות שאין להן בית דירה ובור ושיח ומערה וגדר ושוכך שבתוכה והבית שבשפינה אין אלו מתעברין עמה קתני מיהת נפש שנפרצה משתי רוחותיה אילך ואילך מאי לאו דאיכא תקרה לא י' דליכא תקרה בית שבים למאי חזי אמר רב פפא בית שעשוי לפנות בו כלים שבשפינה ומערה אין מתעברת עמה והתני רבי חייא מערה מתעברת עמה אמר אביי ה' בשיש בנין על פיה ותיפוק ליה משום בנין גופיה לא צריכא להשלים אמר רב הונא י' וישבי צריפין אין מודדין להן אלא מפתח בתיהן מתיב רב חסדא י' ויחנו על הירדן מבית הישימות <sup>א</sup> ואמר רבה בר בר חנה (אמר רבי יוחנן) לדידי חזי לי ההוא אתרא והוי תלתא פרסי <sup>ב</sup> על תלתא פרסי ותניא כשהן נפגין אין נפגין לא לפניהם ולא לצדיהן אלא לאחריהן אמר ליה רבא דגלי מדבר קאמרת כיון דכתיב בהו <sup>2</sup> על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו כמאן דקביע להו דמי אמר רב חיננא בר רב כהנא אמר רב אשי י' אם יש שם שלש חצירות של שני בתים הוקבעו אמר רב יהודה אמר רב יושבי צריפין והולכי מדברות <sup>א</sup> חיהן אינן חיים וגשיהן ובניהן אינן שלהן תניא גמי הכי אליעזר איש ביריא אומר יושבי צריפין כיושבי קברים <sup>א</sup> ועל בנותיהם הוא אומר <sup>3</sup> ארור שוכב עם כל בהמה מאי טעמא עולא אמר שאין להן מרחצאות ורבי יוחנן אמר מפני <sup>4</sup> שמרגישין זה לזה בטבילה מאי בינייהו איכא בינייהו נהרא דסביך לביתא אמר רב הונא כל עיר שאין בה ירק אין תלמיד חכם רשאי לדור בה למימרא דירק מעליא והתניא <sup>א</sup> שלשה <sup>ב</sup> מרבין את הזובל וכופפין את הקומה ונוטלין אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם ואלו הן פת

יש הרצה צמקוס אחד כשיעור מהלך מאה אמה אין חשוצין עיר להיות כארבע אמות וכל אחד מודד מפתח ציתו אלפים לכל רוח אם צא ללאת: ויחנו על הירדן. צמחנה ישראל כתיב: אין נפנין לא לפניהן. חוץ לענן שמה ילך הענן והארוון שם: ולא לצידיהן. חוץ לענן שאין יודעין אנה יפנה הענן לעצור: אלא לאחוריהן. חוץ לענן דודאי לא יחזור הענן לאחוריו. אלמא המהלך צראש והוצרך לנקציו חוזר לאחוריו שלש פרסאות וישראל צמדצר יושגי אהלים היו שאינן קצועין ואפילו הכי מהלכין את כל המנחה כארבע אמות: כיון דכתיב על פי ה' יחנו. חשוצה היא חנייתן להיות נידונת קבע: ג' חצירות של צ' צהים. קצועין של אכן או של עץ צהכי חשיצי עיר וקוצעת את כולן וכדמתן לקמן (דף נט.) רצי שמעון אומר שלש חצירות של צ' צ' צהים: ומהלכי מדברות. וגשומיהן עמנהן: ויושגי צריפין. גמי אנשי מקנה הן וחונין צו חדש או חדשים עד שכלה המרעה לבהמות וגוסעין משם ונקציען צמקוס אחר: אינן שלפן. לקמן מפרש טעמא: כיושגי קברות. כמתים לפי שמחוסרין הנאה הן ולוקיין צרוחות צורם וצמטור: מ"ט. אסורין צנותיהן: שאין לנן מרחצאות. והולכין צמקוס רחוק לרחוק וגשומיהן נוקקות למנאפין לפי שהעיר עווצה מאין איש: צעציעה. שאין להן מקוואות והולכות הנשים לטבול צמקוס רחוק וקוראה לחצרתה ומרגישין השכנים ויש רשע רודף אחריהן וממייחד עמנהן ותנן (קידושין דף פ:) לא ימייחד אדם עם שתי נשים: נהרא. ראוי לטבילה ולא למרחץ הרגש טבילה ליכא דהא סמוך לה אבל טעמא דמשום מרחצאות איכא: אין תלמיד חכם כו'. לפי שהירק טוב למאכל ונלקח צוול ויכול לעסוק בתורה: וקופפין גרסינן:

## כיצד מעברין פרק חמישי עירובין

נוסחין קרפף לעיר. כשצא למדוד התחומין מניח לעיר אויר של שבעים אמה ושיריים שהוא כעיר לצד התחום: אלא לב' עיירות. לחצרבן על ידי קרפף צניניהן: ואימער רצ הונא אמר כו'. ולקמן [נ.] מפרש צפירקא פלוגמיהו: אי אשמעינן. צחומת העיר שנפרלה התם

קאמר רצ הונא קרפף לזו ולזו לחצרבן משום דהוה להו זד היתר מעיקרא שהיו כבר עיר אחת: דדחיקא תשמישייהו. צ' עיירות ממנ דחיקא תשמישייהו צמד קרפף הלכך קרפף מייחשב לכל חד כעיר גופה וכיון דלרץ לה והוי כעיר כי מחצרי צ' הקרפיפות כאילו העיירות מחוברות דמו: אבל הלא. דעיר אחת היא ומעיקרא כי מחצרי קודם שנפרלה הויה כולה מלאה והוי סגיא לה צלאו האי אויר השתא נמי לא ניתיב האי אוירא לתשמישן קמ"ל: וכמה. יאה אויר החלק מן היתר נקטא דאמרו [וע"א] מודדין לה מן היתר כי ליכא ארבעת אלפים צין צ' ראשיה: אלפים. אבל יותר מאלפים כיון דמצי נפק מציתו הולך לו תחום שלם מקמי דלימני ליתר לא משחינן ליה מן היתר: דאי צעי דודי אסי. למקום היתר דרך הצמים קציב הקשט יכול להלך עד שמגיע לאחד מן הראשין ומשם יכול להלך לראשו האחר שהרי תחומיהן נצלעין זה צזה וכיון דצהיתר יכול להלך למקום היתר תו לא אסר ליה אורח החלק לשווי' כשתי עיירות ורואין אותה כאילו היא מלאה צמים ותצירות: שאין עליסן תקרה. וכל שכן אם מקורות הן מוז לזו צגג דהוה להו דירה מעלייתא: נפש. צנין על הקצר וסתמא לדירת שומר הקצר עציב הלכך אע"ג דלא דייר ציה צית דירה הוא: ופקצה. צית הקצרות: וצום הכנסת. סתם ציהכ"ג לאו לדירה עציב הלכך אי לית צה דירה לחזן הכנסת לאו דירה היא: וצום עצודם כווצים. גמי לאו לדירה עציב: והאורוות. אורוות סוסים: אורוות. לתצואה ולשמן ולזין לאו לדירה נינהו: והבורגנין צצטוסה. צתוך השדה: ופצים צצים. צאי היס צתוך ע' אמה ושיריים לעיר: צור ושיח. צצצא קמא (דף נ:)

מפרש מאי צור ומאי שיח: צצטוסה. שצשדה: צום שצפפיה. לא קציע ליה דוכתא עתמים שהוא צתוך שבעים לעיר ופעמים שאינו: וספוק ליה משום צנין. אם יש צנין על פיה מאי אהניא מערה צלאו מערה גמי מצנין משחינן: להשלים. אם אין הצנין ראוי לדירה כגון שאין צו ד' על ד' מהניא ליה מערה לשלומי: צריפין. דירה של הוצין וערבה ואינו קצע הלכך אפילו הוצין מודד מפתח ציתו אלפים לכל רוח אם צא ללאת: ויחנו על הירדן. צמחנה ישראל כתיב: אין נפנין לא לפניהן. חוץ לענן שמה ילך הענן והארוון שם: ולא לצידיהן. חוץ לענן שאין יודעין אנה יפנה הענן לעצור: אלא לאחוריהן. חוץ לענן דודאי לא יחזור הענן לאחוריו. אלמא המהלך צראש והוצרך לנקציו חוזר לאחוריו שלש פרסאות וישראל צמדצר יושגי אהלים היו שאינן קצועין ואפילו הכי מהלכין את כל המנחה כארבע אמות: כיון דכתיב על פי ה' יחנו. חשוצה היא חנייתן להיות נידונת קבע: ג' חצירות של צ' צהים. קצועין של אכן או של עץ צהכי חשיצי עיר וקוצעת את כולן וכדמתן לקמן (דף נט.) רצי שמעון אומר שלש חצירות של צ' צ' צהים: ומהלכי מדברות. וגשומיהן עמנהן: ויושגי צריפין. גמי אנשי מקנה הן וחונין צו חדש או חדשים עד שכלה המרעה לבהמות וגוסעין משם ונקציען צמקוס אחר: אינן שלפן. לקמן מפרש טעמא: כיושגי קברות. כמתים לפי שמחוסרין הנאה הן ולוקיין צרוחות צורם וצמטור: מ"ט. אסורין צנותיהן: שאין לנן מרחצאות. והולכין צמקוס רחוק לרחוק וגשומיהן נוקקות למנאפין לפי שהעיר עווצה מאין איש: צעציעה. שאין להן מקוואות והולכות הנשים לטבול צמקוס רחוק וקוראה לחצרתה ומרגישין השכנים ויש רשע רודף אחריהן וממייחד עמנהן ותנן (קידושין דף פ:) לא ימייחד אדם עם שתי נשים: נהרא. ראוי לטבילה ולא למרחץ הרגש טבילה ליכא דהא סמוך לה אבל טעמא דמשום מרחצאות איכא: אין תלמיד חכם כו'. לפי שהירק טוב למאכל ונלקח צוול ויכול לעסוק בתורה: וקופפין גרסינן:

יש הרצה צמקוס אחד כשיעור מהלך מאה אמה אין חשוצין עיר להיות כארבע אמות וכל אחד מודד מפתח ציתו אלפים לכל

רוח אם צא ללאת: ויחנו על הירדן. צמחנה ישראל כתיב: אין נפנין לא לפניהן. חוץ לענן שמה ילך הענן והארוון שם: ולא לצידיהן. חוץ לענן שאין יודעין אנה יפנה הענן לעצור: אלא לאחוריהן. חוץ לענן דודאי לא יחזור הענן לאחוריו. אלמא המהלך צראש והוצרך לנקציו חוזר לאחוריו שלש פרסאות וישראל צמדצר יושגי אהלים היו שאינן קצועין ואפילו הכי מהלכין את כל המנחה כארבע אמות: כיון דכתיב על פי ה' יחנו. חשוצה היא חנייתן להיות נידונת קבע: ג' חצירות של צ' צהים. קצועין של אכן או של עץ צהכי חשיצי עיר וקוצעת את כולן וכדמתן לקמן (דף נט.) רצי שמעון אומר שלש חצירות של צ' צ' צהים: ומהלכי מדברות. וגשומיהן עמנהן: ויושגי צריפין. גמי אנשי מקנה הן וחונין צו חדש או חדשים עד שכלה המרעה לבהמות וגוסעין משם ונקציען צמקוס אחר: אינן שלפן. לקמן מפרש טעמא: כיושגי קברות. כמתים לפי שמחוסרין הנאה הן ולוקיין צרוחות צורם וצמטור: מ"ט. אסורין צנותיהן: שאין לנן מרחצאות. והולכין צמקוס רחוק לרחוק וגשומיהן נוקקות למנאפין לפי שהעיר עווצה מאין איש: צעציעה. שאין להן מקוואות והולכות הנשים לטבול צמקוס רחוק וקוראה לחצרתה ומרגישין השכנים ויש רשע רודף אחריהן וממייחד עמנהן ותנן (קידושין דף פ:) לא ימייחד אדם עם שתי נשים: נהרא. ראוי לטבילה ולא למרחץ הרגש טבילה ליכא דהא סמוך לה אבל טעמא דמשום מרחצאות איכא: אין תלמיד חכם כו'. לפי שהירק טוב למאכל ונלקח צוול ויכול לעסוק בתורה: וקופפין גרסינן:

יש הרצה צמקוס אחד כשיעור מהלך מאה אמה אין חשוצין עיר להיות כארבע אמות וכל אחד מודד מפתח ציתו אלפים לכל

מסורת הש"ס

א) לקמן נ, צ) [לקמן ט:], א) [מוספ' פ"ד ה"ו], ד) [יומא עה: ע"ש ושם ליתא אמר רבי יוחנן], א) [יומא ליתא על תלתא פרסי ועי' מהרש"א בח"א מיהו בטוטה לז. וכמה גובהן וכו' משמע דליתא הכא וכו"א ברש"י ברכות נד: ד"ה מחנה ישראל וכו' ואמר רבה צצ"ח לדידי חזי לי ההוא דוכתא והוי תלתא פרסי אורכא ותלתא פרסי פומילא, א) ד"א וטא פ"י, א) [פסחים מנ:], א) פסחים מב, א) [נ"ל שלשה דברים מרבין כו'], א) [ש"ך לעמוד הקודם],

### תורה אור השלם

- וַיַּחֲנוּ עַל הַיַּרְדֵּן מִבֵּית יְרִישְׁמֵת עַד אֶבֶל הַשִּׁשִּׁים בְּעֶרְבַת מוֹאָב: במדבר לג מט
- וַיֵּשׁ אִשָּׁר יִרְדְּהָ הָעֵגְוֹן וַיְמִים מִסָּפֶר עַל הַמִּשְׁכָּן עַל פִּי הָיָה וַיַּחֲנוּ וַעַל פִּי הָיָה: במדבר ט ב
- אֲדָרֹךְ שָׁכַב עִם כָּל בְּדֻחָהּ וְאֶמְרָךְ בְּלִי הָקָם: דברים כו כא

### מוסף רש"י

נותנין קרפף לעיר. דכל שבעים אמה ושירים סמוך לעיר הוי עיר (לעיר כא). אפילו יתר מאלפים אמר. אפילו יש צין יתר לקטת יותר מאלפים הן היא אחת ומודדין לה מן היתר (קטון נז). נפש. שלא נפרלה דהיינו מנצת קצר, מתעברת עם העיר ואע"פ שאינה צית ממנ (לעיר כא). והבורגנין. צרף שעושין מן ערבה וקנים לשומי פירות או לציידי עופות (סוכה ג:) אם היו בורגנין חוץ לעיר צתוך ע' אמה ושירים, מתעברין עמה ומודדין תחום העיר משם ולהלן, ומה הן בורגנין סוכות שעושין שומרי העיר ואינו דצר קצוע (לעיל כא). אין נפגין לא לפניהם ולא לצדיהן. שאין יודעים אלהים זג עננים הולכים אלא לאחריהן. דיודעים הם שלא יחזרו לאחוריהן ואותן שלפנים צריכין ללאת לסוף המנחה מאחור (יומא עה:). וכופפין את הקורמה. כלומר ממשין כומו (פסחים מב:).